

Arapça Kelimelerin Yapısı

Arapça'da kelimeler, az sayıda edat ve kısa kelime hariç, en az üç harften oluşur.

Örnekler:

عفو	دعا	ميل	صلح	ظلم	شرك	أمر	فكر	كتب	فتح
Afv	du'â	Meyl	Sulh	zulm	Şirk	Emr	Fikr	Ketb	Feth
Bağışla-	yalvar-	Ak-	Barış-		Ortak et-	Buyur-	Düşün-	Yaz-	Aç-

Tabloda görülen kelimelerin her biri üç harften oluşmuş kök kelimelerdir.

Arap gramerinde böyle kök kelimelere **sülâsî mücerred (üç harfli kök)** kelime denir.

Kelime kökünü oluşturan harflere ise **aslî harfler** denir.

Arapça'da Kelime Yapımı (Türetme)

Arapça kelimeler kabaca iki gruba ayrılabilir:

1 - Türememiş isimler (ism-i câmid): *fiilden türememiş* kelimeler, özel isimler, cins isimleri ve sayı isimleri bu gruptadır.

2 – Türemiş isimler (ism-i müştak): *Fiilden türeyen* masdarlar, fail, mef'ul, sıfat-ı müşebbehe ve mübalağa, tafdil, tasğir, mekân, zaman, alet ve mensubiyet bildiren isimler bu gruba girer.

Bazı edatlar ve az sayıda kelime dışında Arapça'da kelime kökünün en az üç harften oluştuğu, bu harflere **aslî harfler** denildiği yukarıda belirtilmişti.

Üçüzlü kök kelimedenden, dört, beş, altı ... harfli yeni kelimeler türetilirken bu aslî harflerin başına, ortasına veya sonuna bazı

harf/harfler ilave edilir. Sonradan eklenen bu harflere **zâid harfler** denir.

Kelime türetmede kullanılan zaid harfler şunlar olabilir:

(ا ت س ل م ن و ه ي ء)

Örnek: كتب - ketebe (yazmak) üçüzlü kökünden

كتاب - kitâb,

مكتوب - mektûb,

كاتب - kâtip gibi.

Örneklerde renkli harfler zâid (sonradan eklenen) harflerdir.

Üçüzlü köklere zaid harfler eklenerek yeni kelime türetme işlemi vezinlere göre yapılır.

Vezin:

Bir kök kelimededen yeni kelime türetilirken zaid harflerin eklenmesi rastgele olmaz. Bunun için **vezin (bap)** adı verilen kalıplar kullanılır. Türemiş bir kelimenin aslî ve zaid harflerini belirlemek için bu kalıpların bilinmesi gerekir.

Arap gramerinde vezin için “yapmak”, “etmek” anlamına gelen (فعل - fe‘ale) kelimesinin harfleri esas alınarak bir model (vezin, kalıp, bap) geliştirilmiştir.

Bu kelimedeki harfler (fe – ayın – lam) sırasıyla herhangi bir kök kelimedeki asıl harfleri aynı sırayla temsil etmektedir. Bu kelimenin başına, ortasına, sonuna veya hepsine birden zaid harfler ilave edilerek yeni kalıplar oluşturulur.

Türemiş bir kelimenin hangi vezine (kalıp, bap) uygun türetildiği bilinirse bu yeni kelimenin asıl ve zaid harflerini de bilmek mümkün olur.

Kelimenin veznini bilmek, hem kelimeyi doğru okumamıza, hem de anlamını yakalamamıza/tahmin etmemize yardım eder. Bu sebeple vezni bilmek önemlidir. (*Vezinlerin ezberlenmesi tavsiye edilir.*)

Yukarıda örnekleri verilen türemiş kelimelerin vezinleri şunlardır:

كتاب - kitâb	→	vezni: فعال - fi'âl
مكتوب - mektûb	→	vezni: مفعول - mef'ûl
كاتب - kâtip	→	vezni: فاعل - fâ'il

Alıştırmalar:

Aşağıdaki tabloda yer alan üçüzlü kök kelimelerden, verilen vezinlere göre kelimeler türetelim.

Üçüzlü Kök / Vezin	فعال - fi'âl	فاعل - fâ'il	مفعول - mef'ûl
كتب - ketp	كتاب - kitâb	كاتب - kâtip	مكتوب - mektûb
وصل - vasl	وصال - visâl	واصل - vâsıl	موصول - mevsûl
قتل - katl	قتال - kıtâl	قاتل - kâtil	مقتول - maktûl
وفق - vefk	وفاق - vifâk	وافق - vâfik	موفوق - mevfûk
جهد - cehd	جهاد - cihâd	جاهد - câhid	مجهود - mechûd